PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI
ISSN: 3060-4923 Impact Factor –7,212

BOSHLANG‘ICH TA’LIMDA INTEGRATSIYALASHGAN STEAM TEXNOLOGIYALARI VA IJODIY MUAMMOLI VAZIYATLAR ASOSIDA O‘QUVCHILAR KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISH

Mamatmurotova Muhlisa Kamol qizi
Termiz davlat pedagogika instituti
2-kurs magistranti
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20383003

Annotatsiya: Maqolada boshlang‘ich ta’lim jarayonida integratsiyalashgan STEAM texnologiyalarini qo‘llash orqali o‘quvchilarning ijodiy fikrlashi va kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqotda evristik metod, muammoli vaziyatlar, rolli o‘yinlar, loyiha va mualliflik metodlari asosida dars jarayonini tashkil etish samaradorligi tahlil qilinadi. Natijalar STEAM texnologiyalari o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, muammo yechish va integrativ tafakkurini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini isbotlaydi.

Kalit so‘zlar: STEAM ta’limi, integrativ yondashuv, evristik metod, kreativ kompetensiya, muammoli vaziyat, boshlang‘ich ta’lim.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” to‘g‘risidagi PF–60-son Farmonida intellektual rivojlangan kadrlarni tayyorlashda innovatsion texnologiyalar transferini kengaytirish va yoshlar bilan ishlash siyosatini takomillashtirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan [1]. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentyabrdagi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonunida ta’lim oluvchilarda ilmiy tafakkur va gumanistik munosabatlarni shakllantirish alohida e’tirof etilgan [2]. Globallashuv va axborotlashuv sharoitida ta’lim tizimi jamiyat ehtiyojlariga mos ravishda yangilanib borishni talab etmoqda. Shu nuqtayi nazardan, integratsiyalashgan STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) ta’limi zamonaviy ta’lim tendensiyalarining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. STEAM yondashuvi o‘quvchilarning bilimlarni alohida fanlar doirasida emas, balki real hayotiy muammolarni hal etish jarayonida integratsiyalashgan holda qo‘llash imkonini beradi.

Boshlang‘ich ta’lim bosqichi o‘quvchilarda tafakkur, kuzatuvchanlik, mustaqil va ijodiy fikrlashni shakllantirishning poydevori bo‘lib, aynan ushbu bosqichda kreativ yondashuvlarni joriy etish yuqori samaradorlik beradi.

Tadqiqotda quyidagi ilmiy-pedagogik metodlardan foydalanildi:
nazariy tahlil va umumlashtirish;
kuzatish;
taqqoslash;
pedagogik tajriba;
muammoli vaziyatlar yaratish;
evristik ta’lim metodi;
integrativ va mualliflik metodlari.

Boshlang‘ich sinf ona tili darslarida STEAM yondashuvi asosida darslar tashkil etildi. Jumladan: 6×6 DEBAT metodi, “O‘ylab top, yarat va taklif qil” metodi, mualliflik “3 QIYOS – 1 YECHIM” metodi amaliyotga joriy etildi. Mazkur metodlar 4-sinf ona tili darsligidagi mashqlar asosida sinovdan o‘tkazildi. Evristik metod D. Poyaning masala yechish bosqichlariga tayangan holda qo‘llanilib, o‘quvchilarni izlanish, tahlil va mustaqil xulosa chiqarishga yo‘naltirdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, STEAM texnologiyalariga asoslangan darslarda o‘quvchilarning faolligi sezilarli darajada oshdi. O‘quvchilarda muammoli vaziyatlarda mustaqil

yechim topish ko‘nikmalari shakllandi. Kreativ va tanqidiy fikrlash darajasi rivojlandi. Nutqiy kompetensiya, muloqot madaniyati va jamoada ishlash qobiliyati kuchaydi. Xususan, “3 QIYOS – 1 YECHIM” metodi orqali o‘quvchilar semantik moslikni mustaqil anglab, mantiqiy umumlashtirishga erishdilar. Bu esa boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun yuqori darajadagi integrativ tafakkur namunasidir.

Olingan natijalar integratsiyalashgan STEAM ta’limining boshlang‘ich ta’limda samarali ekanligini tasdiqlaydi. An’anaviy yodlashga asoslangan o‘qitishdan farqli ravishda, STEAM yondashuvi o‘quvchini faol subyekt sifatida shakllantiradi. Bu esa ularning nafaqat bilimlarini, balki hayotiy kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari K.D. Ushinskiy ta’kidlagan ona tilining yetakchi pedagogik o‘rni haqidagi fikrlarni amalda tasdiqlaydi [4]. Shuningdek, Prezident maktablarida joriy etilgan STEAM dasturlari umumta’lim maktablari uchun ham samarali model bo‘la olishini ko‘rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich ta’lim jarayonida integratsiyalashgan STEAM texnologiyalarini qo‘llash o‘quvchilarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Evristik metodlar, muammoli vaziyatlar va mualliflik yondashuvlari o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga, izlanishga va amaliy faoliyatga tayyorlaydi. Ushbu yondashuvlar zamonaviy ta’lim talablariga to‘liq mos keladi va ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida: PF–60-son Farmoni. — Toshkent, 2022-yil 28-yanvar.
2. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. Ta’lim to‘g‘risidagi Qonun. — Toshkent, 2020-yil 23-sentyabr.
3. Polya, G. How to Solve It: A New Aspect of Mathematical Method. — Princeton: Princeton University Press, 1945.
4. N. Abdullayeva – boshlang‘ich ta’limda integrativ yondashuv va kreativlik
5. M. Karimova – boshlang‘ich ta’lim metodikasi va innovatsion yondashuvlar